

Избор најбажнијих бести из часописа

Најорганизованији синдикат

Угледни крагујевачки новинар Зоран Радовановић, новинарством је почео да се бави 1980. године, у Дописништву "Вечерњих новости" у Крагујевцу. Током рада у Новостима завршио је новинарску школу "Борбе". Од 1983. године до 1991. године радио је у Редакцији листа "Застава". Због опозиционог деловања и учешћа у деветомартовским демонстрацијама 1991. године у Београду у лето 1991. године бива избачен из Редакције листа "Застава". Свој новинарски рад наставља најпре у листу "Борба", затим када овај лист бива угашен од стране режима у листу "Наша борба" и коначно у листу "Данас", где и сада ради.

У лето 2001. године Зоран Радовановић је добио награду листа "Данас", за допринос раду редакције листа. Две године касније, 8. јуна 2003. године добио је једно од највећих признања листа "Данас" - награду "Никола Бурзан", која се додељује за аналитичко и објективно новинарство. Пре тога, односно крајем 1996. године био је у најужем избору за доделу једног од најзначајнијих новинарских признања на простору Србије и Црне Горе - награду "Душан Богавац", која се додељује за храброст и аналитичност у новинарском ангажману. Поред тога у минуле две и по деценије професионалног новинарског ангажмана добио је и већи број захвалница и других признања, међу којима и захвалницу Синдиката "Застава оружје".

Многе од акција овог синдиката могу се назвати историјским

ОРУЖАРИ: Дуго пратите деловање синдиката "Застава оружје", можете ли нам рећи која је по Вама акција у протекле три-четири године била најзначајнија?

ЗОРАН РАДОВАНОВИЋ: У протекле три-четри године синдикат бивше Наменске, сада Застава оружје је имао у нашој јавности више запажених акција и активности, али је на мене највећи утисак оставила она из септембра 2003.-ће, када су радници Заставе оружја на позив синдиката заузели Управну зграду. Тиме су фактички преузели власт у фабрици. Повод за ову акцију била је намера Владе, тадашњег Премијера Зорана Живковића, да поново примени програм реструктурирања, чиме је требало око 2000 радника да остане без посла.

Синдикат се с тим није сложио. Позвао је раднике да заузму фабрику, након чега су уследили преговори с Владом, чини ми се у Горњем Милановцу. Влада је одустала од својих намера, радници су остали на својим радним местима и добијене су субвенције за оживљавање производње, чиме је фабрика практично спасена. Тако да је то по мом скромном суду једна од најзначајнијих, ако не и најзначајнија акција у протекле три-четири године.

Да ли се по Вама синдикат "Застава оружје" разликује од других синдиката у Србији?

Разликује се по много чему и то не само у задње три-четири године, већ још од 1996. године. Од тада помно пратим деловање овог синдиката и слободно могу да тврдим да је то најорганизованији синдикат у Србији. Многе од акција овог синдиката могу се назвати историјским. Ту пре свега мислим на уличне демонстрације из 1996. године, које су по мом, а и по мишљењу многих аналитичара у Србији, трасирале пут демократским променама у Србији. Радници "Заставе оружја" су у јесен 1996. године патентирали модел уличних шетњи уз стварање

помало карневалске атмосфере, које су потом послужиле као пример за уличне демонстрације поводом изборне крађе на локалним изборима у Србији.

Да ли имате утисак да је то синдикат који се брзо прилагођава времену и околностима по питању начина деловања?

Да, то је такав синдикат. То није изненађујуће, јер је "Застава оружје" најстарија фабрика у Србији и на Балкану. То је фабрика која је увек имала добро обучене раднике, раднике који су увек умели да осете тренутак у коме се налазе и да на први начин реагују. То су радници који су 1996. провели три месеца на улици бранећи фабрику, а исто тако су имали снаге да устану да је бране и 2003.-ће под демократском влашћу.

Каква је по вама била улога синдиката у очувању фабрике?

Све акције овог синдиката биле су усмерене управо ка том циљу. Фабрика је опстала, улога синдиката у томе је очигледна.

И на крају, ваша порука запосленима у Застави оружје би била.....?

Поручио бих им да и даље

чувају синдикалну организацију коју су имали, без обзира ко био даље на њеном челу, мада ја морам да кажем да је по мени садашње руководство синдиката заиста одговорило свом задатку, као и оно претходно. Ово с тога што им је опстанак фабрике и борба за раднике била на првом месту. Сматрам да је Застава оружје фирма која има своју будућност. Према информацијама које имам предстоји потписивање уговора са стратешким партнером. Реч је о светски познатој фирми за производњу оружја, која ће овде донети своју технологију и заједно са Заставом оружје остварити производњу и пласман артикала, што Застави оружје гарантује перспективну будућност. Наставите да се борите.

НАШИ СТРУЧЊАЦИ УСПЕШНО МОДИФИКОВАЛИ СОВЈЕТСКИ ОКЛОПНИ ТРАНСПОРТЕР БТР-50 !

+ У луксузном издању специјализованог часописа "Центурион" објављена су два чланка која су привукла нашу (и не само нашу) пажњу а тичу се учешћа у модификацији оклопног транспортера, и једна критика пушке М93 познатије као "ЦРНА СТРЕЛА". На интервенцију више запослених у нашој фабрици који су нам скренули пажњу на поменуте чланке као и потребу да се на неки начин реагује, нарочито поводом чланка о Црној Стрели, ми то сада и чинимо, у сарадњи са стручњацима из ПЈ Развоја Производа. Први чланак о раду на куполи је афирмативан и прави начин како по нама један домаћи часопис треба да **афирмише стручњаке** и домаћу привредну активност, док у другом о Црној Стрели, можемо да укажемо на неке нетачности и произвољности, али и да прихватимо неку добронамерну сугестију у циљу побољшања квалитета производа, тиме доказујући да је супротно тамо написаном, фабрика апсолутно у стању да прати светске трендове, упркос тешкој материјалној ситуацији. У интересу синдиката је неукљан имиџ фабрике.

Ниједна светска компанија није понудила овако радикалан пакет модернизације.

Наши стручњаци, у координацији СДПР Југоимпорта, ВТИ и наменске индустрије, извели су пројекат модернизације БТР-50 са основним задатком да ово возило доведу на ниво

борбених возила пешадије. Базирана на чешкој "Видри" купола М-90, постављена на средини крова изнад посадног простора оригиналног возила. Основно наоружање: топ 30 мм, два лансера ПОВ ракета и 4 бацача димних кутија М-79 82 мм.

По захтеву купца (инсталиране) ракете и митраљеви. Парира америчком "Bradley", а раме уз раме са Европом, Русијом и Израелом. Треба рећи да, до сада ниједна светска компанија није понудила овако радикалан пакет

модернизације. У односу на западне конкуренте ватрена моћ је готово на истом нивоу, а они су и вишеструко скупљи, и такође треба рећи да су амфибијске могућности "Bradley"-а неупоредиво слабије у односу на модернизовани БТР-50. У односу на домаћи БВП М-80А, модернизовани БТР-50 има знатно снажније наоружање.

Неогговарајуће поређење финске пушке и наше Црне Стреле !

На следећој страни дат је детаљан приказ чланка у коме је прилично оштро а у већем броју детаља и неоправдано критикована наша пушка М-93 познатија као Црна Стрела. Овде желимо да истакнемо неадекватност поређења ове две пушке а аргументован и детаљан одговор на делове тог чланка следи на страни 07. Поређење наше далекометне пушке и финске пушке у калибру .338 ЛАПУА је немогуће због суштинских разлика у калибру. Треба имати на уму и чињеницу да је наша фабрика развила далекометну пушку у калибру .50 Browning, (са чиме су у редакцији Центуриона требали упознати своје читаоце ако су већ замислили овакав детаљан тест) која има масу од 14,5 кг, дакле 2 кг лакшом од оне у калибру 12.7 мм. Са одређеним естетским изменама ова варијанта пушке извози се у САД.

Пренето из Центуриона бр. 4 јул/август 2005. ЦРНА СТРЕЛА ПРОТИВ (Финског) САКО ТРГ 41

Решили смо да прикажемо делове тог чланка уз коментар стручњака развоја (дат у загради тамнијим словима, где се демантују неке нетачности и произвољности овог текста или прихвата оно што сматрамо конструктивним предлогом у смислу побољшања производа.) Следећи светске трендове и константно каскајући за њима ??! (помало необјективан закључак) "ЗАСТАВА НАМЕНСКИ ПРОИЗВОДИ" је средином 90-тих година, представила своју снајперску пушку М93 калибра 12,7 мм, под радним називом "ЦРНА СТРЕЛА". Помпезно најављивана као пушка за гађање до 2.000 метара, био сам у прилици да први пут видим и да са њом практично радим, гађам, непосредно по њеном јавном представљању. (По нама би било логично да ако се пушка представља у броју од августа 2005 онда тест буде објављен са тада актуелном и знатно бољом и дорађеном верзијом Црне стреле а не са пушком која је практично још неусавршени прототипски модел планиран за каснија усавршавања и поредити је са најактуелнијом верзијом финске пушке, ШТО ЈЕ И ОСНОВНА ПРИМЕДБА !)

(Даље, ако је то пренос старијег теста, сасвим је коректно направити нов и у ту сврху обратити се фабрици и онда добити АКТУЕЛНУ верзију пушке М93 на пробу и тек онда оценити њену вредност а не поредити пушку са туђом на основу теста старог више година.)

Првих пет пушак М93 из домаће наменске индустрије изашло средином деведесетих година. Преношење ствара главобољу због тежине од 16 кг и дужине 1,67 метара. Оптички нишан Зрак 8x56мм практично отпада са носача. (Носач оптичког нишана поседује утврђивач који апсолутно онемогућава померање оптике тако да примедба новинара није на месту што ћемо илустровати и фотографијом носача оптичког нишана (утврђивач заокружен) који није био присутан на првим пушкама са којим је обављено ово гађање.)

Осим козметичких промена ништа није измењено.

(Није тачно! Ниједна промена није била козметичке природе. Да се новинар потрудио, могао је лично да се увери о више

корисних модификација ове пушке. На пример кундак и облога цеви се више не раде од дрвета него је то полимер ојачан стакленим влакнима.) На ножицама не постоје телескопски подеоци, који би омогућили прецизније и тачније подешавање угла нагиба пушке. (Функција ножица је ПРВЕНСТВЕНО да обезбеди СТАБИЛНОСТ приликом гађања, што је веома битно с обзиром да се ради о великом калибру. Ножице су у међевремену ојачане како би издржале пад пушке са висине од 1.5 метара што је предност у односу на остале произвођаче.) "Мртвачки" дрвени сандук за оружје ??! и муницију.. Омогућено је ношење пушке у футроли па је примедба помало неумесна јер је сандук само за транспорт камионима из магацина а за муницију постоји торбица.)

Оптички нишан, заједно са својим носачем, је постављен високо у односу на уздужну осу пушке и горњи део кундака предвиђен за наслањање лица стрелца, што доводи стрелца у неприродан положај услед немогућности да оствари јасну слику кроз оптички нишан и да истовремено чврсто наслони образ на кундак у циљу прихвата трзаја пушке. (Положај оптичког нишана у односу на тело кундака условљен је кретањем затварача при одбављавању као и габаритима оптичког нишана.)

Ручица затварача је метална, мала. Потребно је увећати њену масу, површину и заменити је пластичном профилисаном за пун обухват у зимским рукавицама или са повређеном руком. Магацин пушке је дворедни, кутијастог типа, предвиђен за смештај 5 метака. Овај део пушке, као врло битан, јер он омогућава "хранење" и пуњење пушке, је посебно запостављен, магацини врло тешко улазе у своје лежиште, утврђивач магацина не врши адекватно и потпуно брављење магацина, што за последицу има испадање магацина приликом гађања. У више наврата, приликом гађања, дошло је до одвајања дна магацина од тела и распадања магацина.

(Изменама је решен проблем лаког и поузданог брављења оквира у сандуку пушке као и скидања истог. Константација о одвајању дна оквира и његовог распадања а да се не изврши проба ове одавно модификоване варијанте је крајње тендециозна и апсолутно неприхватљива.)

Муниција за наведену пушку је предвиђена у два вида бојевог метка: 12,7 мм метак са панцирном запаливим зрном Б-32 и 12,7 мм, метак са запаливим обележавајућим зрном БЗТ-44. У оба случаја ради се о мекима, зрнима, која су првенствено намењена митраљезима, а не снајперским пушкама. Свакако, ако се присетимо она три елемента "снајперског система", видећемо да нам овде недостаје снајперски метак, без кога не можемо причати о било каквој повећаној прецизности. (Ово сматрамо конструктивном примедбом али не постоји заинтересованост за производњу тог типа муниције због малог тржишта што није кривица наше фабрике.)

На крају, да ово не би била прича у којој износим само лоше стране, треба бити реалан и рећи: "Колико пара толико музике". У земљи и војсци која се бори са основном егзистенцијом, пролазећи кроз разноврзне облике реформи и транзиција и где наменска индустрија плаћа данак тим процесима, нереално је очекивати да ће се на листи приоритета наћи "ЦРНА СТРЕЛА". (Центурион број 4). Аутор прилога о Кулоли и Црној Камиион на 06 и 07 страни, (уз сарадњу стручњака Пј Развоја производа): Невен Петровић

РАПОРТ

Траг

05.10.2000. год. догодила се смена власти у Србији. Коначно смо закорчили у процес демократизације. 25.08.2001. год. десила се фамозна консолидација, сматрало се да су сви проблеми решени, да ће фабрика успешно пословати на здравим економским основама и да ће улога синдиката постати минорна. Али догодило се:

Понедељак, 15.10.2001. год. Изабран нови одбор Синдикалне организације ЗНП. Председник Александар Бељаковић, заменик Миломир Вељовић.

Четвртак, 21.02.2002. год. Одржана Јавна седница одбора синдиката са члановима због проблема око пословања ЗНП, исплата зарада и покушаја пословодства да настави процес масовног отпуштања радника.

Понедељак, 04.03.2002. год. На место председника региона Синдиката металаца изабран председник Синдикалне организације застава оружје Александар Бељаковић.

Петак, 15.03.2002. год. На место председника Синдикалне организације Застава оружје изабран Југослав Ристић.

Уторак, 11.03.2003. год. Протест пред Скупштином града због:

- неиспуњавања обавезе државе о упосљавању 25% резервисаних капацитета,
- одбијања државних институција да фабрици врати део пореза на оружје иако је чињеница да је овај порез фактички угасио домаће тржиште,
- не испуњавања обавезе државе о формирању заштитних радионица,
- дугогодишњег одбијања да се реши проблем старог дуга од 60 милиона долар.

Среда, 12.03.2003. год. Убијен Премијер Зоран Ђинђић. Због ситуације у држави протест привремено замрзнут.

Уторак, 16.09.2003. год. Тачно у пола једанаест, по наређењу синдиката, фабричке калије отворене. Колона броји више од 3.000 људи који крећу ка скупштини града да кажу не отпуштању радника. Захтеви:

- прекид свих активности које за циљ имају отпуштање радника,
- суфинансирање зарада на основу дуга,
- смена неуспешног директора.

Понедељак, 22.09.2003. год. Протест у току. Плате касне. На захтеве нема одговора. Три хиљаде и шест стотина радника наменске улази у зграду Скупштине града и сви Секретаријату за привреду и градоначелнику подносе исти захтев. Овог пута надлежни су коначно чули захтеве али проблем почињу да решавају погрешним редоследом, наиме Управни одбор коначно заседа и доноси одлуку о смењавању неуспешног директора.

Уторак, 23.09.2003. год. Пословодство поднело оставку.

Среда, 24.09.2003. год. Руководство не функционише. Влада не одговара на захтеве. Радници преузели Управну зграду.

Четвртак, 25.09.2003. год. Постигнут договор са премијером Живковићем и Министром Влаховићем: нема отпуштања радника до краја године, зараде ће бити суфинансиране. Протест радника замрзнут за В. Д. директора постављен пуковник доктор доц. Маринко Петровић, дипл. Маш. инж.

Четвртак, 23.10.2003. год. Потписан Појединачни колективни уговор. По мишљењу неутралних ово је један од најповољнијих колективних уговора за запослене у Србији.

Уторак, 23.12.2003. год. Премијер Србије Зоран Живковић посетио синдикалну организацију.

Среда, 28.01.2004. год. Одржан иницијални састанак Скупштине и Одбора синдиката, фабричке скупштине и пословодства са агенцијом за приватизацију и консултантском кућом ангажованом на припреми плана реконструисања фабрике.

Среда, 03.03.2004. год. Са радом почео експериментални програм Информативног програма синдикалне организације Застава оружје.

Среда, 07.04.2004. год. У просторијама синдикалне организације Застава оружје одржа састанак представника свих синдикалних организација Одбрамбене индустрије Србије чија је тема била формирање уније ради заједничког

наступа ка Влади Србије.

Четвртак, 08.04.2004. год. Са радом почео информативни програм синдикалне организације Застава оружје.

Среда, 12.05.2004. год. Обзиром да се било ко од надлежних није обратио поводом било ког од постављених захтева одбор донео одлуку о акцији «Окретање леђа». Акција је требало да симболизује окретање леђа држави која је окренула леђа фабрици. Било је предвиђено да на митингу који се одржавао у оквиру предизборне кампање владајуће коалиције, заказаном за 14.05.2004. год. у 19 часова, запослени у мајцама Оружара заузму прве редове и када митинг почне окрену леђа председничком кандидату Владе.

Петак, 14.05.2004. год. У 18 часова Премијер Владе

ЧЛАНСТВУ

Застава оружје, на састанку са одбором договорен је састанак са ресорним министрима у циљу решавања проблема а за узврат одбор је донео одлуку о одустајању од акције "окретање леђа".

Четвртак, 24.06.2004. год. У оквиру предизборне кампање председнички кандидат Борис Тадић посетио нашу синдикалну организацију.

Четвртак, 16.09.2004. год. У радној посети фабрици борио Министар одбране Праслав Давинић. У разговору

са пословодством и одбором синдиката министар је изнео поглед Министарства одбране на могуће правце решавања проблема који оптерећују пословање фабрике:

- отписивање свих дугова према Војсци СЦГ,
- претварање дугова за ПИО у трајни улог државе;
- предлог локалној самоуправи да и она изврши отпис дугова и камат,
- решавање вишка запослених кроз превремено пензионисање, поволне отпремнице и заштитне радионице, при чему је основни принцип добровољност.

Понедељак, 25.10.2004. год. На Управном одбору донета одлука о именовању Мр Драгољуба Грујовића на место генералног директора фабрике.

процес производње доведен у питање. Одбор доноси одлуку о протесту упозорења 8. 12 и 9. 12. у Крагујевцу, а уколико захтеви не буду ни након тога усвојени да се 14.12.2004. одржи протест у Београду испред зграде Владе.

Четвртак, 02.12.2004. год. Одржана конференција за новинаре на којој су најављени протести.

Епилог: Кредит је одобрен и стечени су услови да се одустане од протеста.

Петак, 04.02.2005. год. У ХК "Крушик" одржан састанак Савеза самосталних синдиката Србије, групације Одбрамбене индустрије Србије" на коме је донет следећи закључак:

-имајући у виду да производи предузећа Одбрамбене индустрије Србије нису на слободном тржишту и да су ова предузећа претрпела бомбардовање, захтевамо посебан статус у процесу реструктурирања,

-принудног отпуштања запослених по основу техно-економског вишка у процесу реструктурирања не може бити,

-евентуално исказан вишак запослених мора се решавати на хуман начин кроз следеће видове:

-превремено пензионисање запослених којима недостаје до пет година по било ком основу,

-подстицајним отпремницама уз поштовање принципа добровољности,

-обезбеђивање пуне радне и социјалне сигурности инвалида рада,

-по окончању процеса реструктурирања ова предузећа морају добити статус јавних предузећа, како би се обезбедила стабилност у њиховом пословању, а што је пракса у неким земљама.

-краткорочним мерама ослободити предузећа дуговања према Министарству одбране и јавним предузећима као и обезбедити субвенционисање пословања до завршетка процеса реструктурирања,

-обезбедити поштовање права запослених, утврђених важећим Појединачним колективним уговором,

-Свесни да реализација ових ставова подразумева измену одређених Закона, предлажемо доношења Закона о конверзији одбрамбене индустрије Србије, што је пракса свих земаља у транзицији, којим би се ова питања уредила.

Закључци су достављени Председнику Владе Србије, Министру одбране СЦГ, Министру за рад и запошљавање и социјалну политику, Министру за привреду, медијима и предузећима одбрамбене индустрије Србије.

Среда, 04.05.2005. год. Протести испред скупштине града.

Понедељак, 09.05.2005. год. Састанак одбор синдиката града на коме је договорена акција «Одбрана града».

Петак, 13.05.2005. год. Тим Владе у саставу: Министар за капиталне инвестиције Волимир Илић, Министар за рад и запошљавање и социјалну политику Слободан Лаловић Министар финансија Млађан Динкић, најпре у Скупштини града изнели план за опоравак Крагујевца, а затим у Плавој сали Управне зграде начелно у преговорима са синдикатом и пословодством договорили социјални програм за Заставу оружје, као и даљи план субвенционисања.

Уторак, 17.05.2005. год. Одржана Скупштина синдиката на којој је усвојен програм реструктурирања.

Среда, 31.08.2005. год. У оквиру програм едукације чланова формиран списак заинтересованих за учење енглеског језика. Пријавило се 163 радника.

Процес реструктурирања је у току. Приватизација нас очекује. Очигледно улога синдиката у тим процесима биће велика. Следе избори-Активно бирајте оне који ће одлучивати уместо вас.

Поздрав,
Сања Антонијевић

ПРВО ЕЛЕКТРИЧНО ОСВЕТЉЕЊЕ У СРБИЈИ

Прва сијалица у Србији упаљена је 1884. године у Војно-техничком заводу. Паљењу првог електричног осветљења у Србији присуствовао је и Краљ Милан Обреновић са Краљицом Наталијом и својом свитом, министрима и угледним грађанима крагујевачке вароши. На опште задовољство присутних, Краљ је био одушевљен дејством те мале "динамо-механике" једносмерне струје, напона 110V, снаге 5 коњских снага. Прибор за инсталацију чинило је 30 сијалица са угљеним влакнима од по 16 свећа и 2 лучне лампе од по 1200 свећа, напона 55V. Све то било је набављено у Нирнбергу од фирме "Sigmund Schuchert" 1883. године на предлог младог инжењера Тодора Тоше Селасковића (1856-1901), који је на позив управника Војно-техничког завода Павла Шаферика дошао у Крагујевац 1. октобра 1881. године на рад. У време његовог доласка у Крагујевац одржана је у Паризу Прва међународна изложба електротехнике, на којој је први пут приказана

Зграда Чаурнице, ВТЗ у којима је упаљена прва сијалица у модерној Српској држави

јавности Едисинова сијалица са угљеним влакнима и његов систем осветљења. У хронологији догађаја у вези са увођењем првог електричног осветљења у Србији, најважније

је, што је Селасковић увиђајући значај ове "новотарије" предочио управнику Војно-техничког завода у Крагујевцу да би се производња у новој Чаурници могла одвијати и ноћу, ако би се опремила савременом опремом, инсталацијом електричног осветљења. После доста труда, Павле Шеферик је добио сагласност Министарства војног о набавци потребне опреме за осветљење нове Чаурнице и то под ставком "акумулатор". Сам Тодор-Тоша Селасковић, касније управник Тополивнице, а потом и професор Високе школе у Београду, о томе је овако говорио: "У намери да модерно армирану чаурницу снабдем и са савременом инсталацијом за осветљење, стајао сам пред двогубом тешкоћом. Предложити нашој држави да набави из иностранства апарат (динамо-машину),), о чијој се употребљивости ни на западу још није могло говорити на основу каквог богаџијег искуства на то се није смело ни помишљати. Таквих направа, према тадашњем схватању у нас, није могло ни бити. Да је парна машина, без галванских елемената или батерија у стању произвести електричну светлост простим кружним кретањем једног гвозденог кола... то је сматрано као проста гатка.

Тодор-Тоша Селасковић (1856-1901)

...У лето 1884. године приликом доласка краља Милана и краљице Наталије у Крагујевац импровизирана је била мала изложба производа управе ВТЗ и том приликом у присуству високих гостију, пуштена је да ради прва инсталација динамо електричног осветљења у Србији... Пало ми је у део ретко задовољство, да у оно доба када се не само код нас него и на западу, још о динамо електричном осветљењу говорило као о неком чуду!

Колико је Селасковић био далековид показало се већидуће 1885. године, када се Србија нашла у рату са Бугарском: погони ВТЗ-а имали су задатак да раде даноноћно, па је инжењер Селасковић извршио набавку још две динамо машине за напајање 8 лучних лампи и 100 сијалица од по 16 свећа. Паљење прве сијалице у Србији свакако је један од важнијих догађаја у историји једне мале државе каква је Србија била у прошлом веку.

У време када је осветљена Чаурница нико у Србији, па ни Краљев двор, није користио ову техничку благодет. Сам град Крагујевац до 1 светског рата није имао електрично осветљење. За време 1 светског рата у Крагујевцу је била постављена градска мрежа и монтирана мала централа од 80 KS са једно-смерном струјом.

Одмах после 1 светског рата подигнута је нова електрична централа од 120 KS (*Laku-Manhajm*), добијена из дирекције плена. Инсталиран је и један генератор од 60 KW, а коришћена је већ постојећа мрежа.

Нагли пораст потрошача доводи до тога да постојећа мрежа не задовољава потребе па је општина закључила уговор са ВТЗ-ом о снабдевању града електричном енергијом.

